

RAN-1802070101010001

M.Ed. (Sem.- I) Examination November - 2025
Philosophy of Education (Paper- 101)

Time: 3 Hours]

[Total Marks: 70

સૂચના : / Instructions

- (1) ઉપરોક્ત દર્શાવેલ વિગતો ઉત્તરવહી પર અવશ્ય લખવી.
Fill up strictly the above details on your answer book
- (2) પ્રત્યેક પ્રશ્નના ગુણ જમણી બાજુ દર્શાવ્યા છે.
(2) Marks of each question are shown on right side.
- (3) પ્રશ્ન ક્રમાંક ત્રણ થી પાંચના જવાબ 300 થી 400 શબ્દોમાં આપો.
(3) Give the answer about 300 to 400 words of question no. 3 to 5.

Seat No.:

--	--	--	--	--	--

Student's Signature

પ્ર.1. (અ) નીચે આપેલ વિકલ્પો પૈકી સાચો જવાબ પસંદ કરો.

10

1. ભારતીય સંસ્કૃતિની વિશેષતા શું છે?

અ) ઈશ્વરમાં પૂર્ણ શ્રદ્ધા	બ) આધ્યાત્મમાં વિશ્વાસ
ક) વ્યક્તિનું સન્માન	ડ) આ પૈકી બધાજ
2. જૈન દર્શનનું મહાવ્રત શું છે?

અ) અહિંસા	બ) ક્રોધ ન કરવો
ક) અહિંસા અને ક્રોધ ન કરવો	ડ) આ પૈકી કોઈ નહીં
3. કેળવણી અને તત્ત્વજ્ઞાન એક સિક્કાની બે બાજુ છે.

અ) રોસ	બ) ફિસ્તે
ક) હેગલ	ડ) આ પૈકી કોઈ નહીં
4. પ્રકૃતિવાદ અનુસાર જ્ઞાનનું સ્વરૂપ શું છે?

અ) નિયમો	બ) પુસ્તક કેન્દ્રી
ક) નિયમો અને પુસ્તક કેન્દ્રી	ડ) આ પૈકી કોઈ નહીં
5. પશ્ચિમી આદર્શવાદી પિતા કોણ છે?

અ) કોમેનિયસ	બ) પ્લેટો
ક) રૂસો	ડ) આ પૈકી કોઈ નહીં
6. ખ્રિસ્તી દર્શનનું આધાર સ્તંભ કયું છે?

અ) અહિંસા	બ) પ્રેમ
ક) સેવા	ડ) પ્રેમ અને સેવા
7. અસ્તિત્વવાદની શૈક્ષણિક ક્ષેત્રની મર્યાદા કઈ છે?

અ) બાળકની સ્વતંત્રતા	
બ) મૂલ્યો માનવ સર્જિત છે	
ક) બાળકની સ્વતંત્રતા અને મૂલ્યો માનવ સર્જિત છે	
ડ) આ પૈકી કોઈ નહીં	
8. ગીતાના પ્રથમ અધ્યાયમાં કેટલા શ્લોક છે?

અ) 12	બ) 18
ક) 25	ડ) આ પૈકી કોઈ નહીં

9. બેકન ભારતીય ચિંતક છે.
 અ) વિધાન સાચું છે બ) વિધાન ખોટું છે
 ક) કઈ કહી શકાય નહીં ડ) આ પૈકી કોઈ નહીં
10. તત્વજ્ઞાન એ વિજ્ઞાનોનું વિજ્ઞાન છે.
 અ) હેગલ બ) સ્પેન્સર
 ક) ફિશ્ને ડ) આ પૈકી કોઈ નહીં

- પ્ર.1. (બ) ગમે તે પાંચના આશરે 30 થી 40 શબ્દોમાં જવાબ લખો. 10**
1. ઉપનિષદનો અર્થ સમજાવો.
 2. તત્વજ્ઞાનની બે વ્યાખ્યા આપો.
 3. સમાજ માટે શિક્ષણ જણાવો.
 4. અસ્તિત્વવાદનો અર્થ અને અંતિમ સત્ય જણાવો.
 5. સ્વ માટેનું શિક્ષણ એટલે શું?
 6. રવિન્દ્રનાથનો ટૂંકો પરિચય આપો.
 7. તત્વમીમાંસાનો અર્થ સ્પષ્ટ કરો.
- પ્ર.2. ગમે તે પાંચ ના આશરે 150 થી 180 શબ્દોમાં જવાબ લખો. 20**
1. જ્ઞાનમીમાંસાનો અર્થ અને અનુભવવાદ સ્પષ્ટ કરો.
 2. શિક્ષણનો પશ્ચિમી દ્રષ્ટિકોણ વર્ણવો.
 3. જૈન દર્શનના મુખ્ય લક્ષણો સમજાવો.
 4. વેદાંત દર્શનની વિશેષતા સમજાવો.
 5. ગીતાના અઢાર અધ્યાયના નામ આપો.
 6. આદર્શવાદ અનુસાર શિક્ષણના હેતુઓ જણાવો.
 7. વાસ્તવવાદના ગુણોની ઉદાહરણ સાથે ચર્ચા કરો.
- પ્ર.3. તત્વજ્ઞાનના કાર્યો સ્પષ્ટ કરો. 10**
- અથવા**
- પ્ર.3. જ્ઞાનમીમાંસાનો અર્થ આપી તેના મુદ્દાઓની વિસ્તૃત ચર્ચા કરો. 10**
- પ્ર.4. જે. કૃષ્ણમૂર્તિનું શિક્ષણ દર્શન સ્પષ્ટ કરો. 10**
- અથવા**
- પ્ર.4. યથાર્થવાદનું તત્વદર્શન, તેના ગુણ અને દોષની વિસ્તૃત રીતે ચર્ચા કરો. 10**
- પ્ર.5. બૌદ્ધદર્શનનો પરિચય આપી શિક્ષણ વ્યવસ્થાની વિસ્તૃત ચર્ચા કરો. 10**
- અથવા**
- પ્ર.5. ભારતીય દ્રષ્ટિકોણ પ્રમાણે શિક્ષણની વિસ્તૃત રીતે ચર્ચા કરો. 10**

Q.1. (A) Fill in the blanks with correct option:

- (1) What is the special feature of Indian culture.
 (A) Complete faith in God (B) Faith in spirituality
 (C) Respect of Individual (D) All of the above
- (2) What is the great vows of Jainism.
 (A) Non-violence
 (B) Don't get angry
 (C) Non-violence and Don't get angry
 (D) None of the above
- (3) Education and Philosophy are two sides of the same coin.
 (A) Rousseau (B) Fichte
 (C) Hegal (D) None of the above
- (4) What is the nature of knowledge according to Naturalism?
 (A) Rules (B) Book-centered
 (C) Rules and Book-centered (D) None of the above
- (5) Who is the father of Western idealism?
 (A) Comenius (B) Plato
 (C) Rousseau (D) None of the above
- (6) What is the pillar of christian philosophy?
 (A) Non- violence (B) Love
 (C) Service (D) Love and Service
- (7) What is the limitation of existentialism in the field of education?
 (A) Freedom of the child
 (B) Values are human made
 (C) Freedom of the child and Values are human made
 (D) None of the above
- (8) How many verses are there in the first chapter of the Bhagwad Gita?
 (A) 12 (B) 18
 (C) 25 (D) None of the above
- (9) Bacon is an Indian thinker.
 (A) Statement is true (B) Statement is false
 (C) Cannot say (D) Non of the above
- (10) Philosophy is the science of sciences.
 (A) Hegel (B) Spencer
 (C) Fichte (D) None of the above

Q.1. (B) Write the answer any five in about 30 to 40 words :

- (1) Explain the meaning of Upanishad.
- (2) Give two definitions of Philosophy.
- (3) Explain education for Society.
- (4) Define Existentialism and explain its ultimate truth.
- (5) What is education for the Self.
- (6) Give a brief introduction of Rabindranath Tagore.
- (7) Explain the meaning of Metaphysics.

Q.2. Write the answer any five in about 150 to 180 words :

- (1) Explain meaning of Epistemology and clarify empiricism.
- (2) Describe the Western perspective on education.
- (3) Explain the main features of Jain philosophy.
- (4) Explain the Speciality of Vedanta philosophy.
- (5) Provide the names of the eighteen chapters of Bhagvad Gita.

- (6) Mention objectives of education according to Idealism.
- (7) Discuss the merits of Realism with examples.

Q.3.	Clarify the functions of Philosophy.	10
OR		
Q.3.	Explain the meaning of Epistemology and discuss its issues in detail.	10
Q.4.	Clarify J. Krishnamurti's educational philosophy.	10
OR		
Q.4.	Discuss the philosophy of Realism, its merits and demerits in detail.	10
Q.5.	Provide an introduction to Buddhist philosophy and discuss the educational system in detail.	10
OR		
Q.5.	Discuss in detail the Indian perspective of Education.	10
